

TARYBOS REKOMENDACIJA

2019 m. gegužės 22 d.

dėl visapusiško požiūrio į kalbų mokymą ir mokymąsi

(2019/C 189/03)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 165 ir 166 straipsnius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) komunikate „Europinės tapatybės stiprinimas per švietimą ir kultūrą“⁽¹⁾ Europos Komisija išdėsto Europos švietimo erdvės, kurioje kokybiškas, įtraukus švietimas, mokymas ir moksliniai tyrimai yra nevaržomi sienų; kur studijuoti, mokytis arba dirbti kitoje valstybėje narėje yra tapę įprasta; kur beveik kiekvienas, be gimtosios kalbos, kalba dviem kalbomis, o žmonės labai aiškiai jaučia savo, kaip europiečių, tapatybę ir gerai suvokia bendrą Europos kultūros ir kalbų paveldą ir jo įvairovę, viziją;
- (2) Geteborge vykusio aukščiausiojo lygio susitikimo deramo darbo vietų ir ekonomikos augimo klausimais neoficialiame darbo posėdyje valstybių ar Vyriausybės vadovai aptarė švietimo ir kultūros vaidmenį Europos ateičiai. 2017 m. gruodžio 14 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose⁽²⁾ valstybės narės, Taryba ir Komisija, atsižvelgiant į jų atitinkamą kompetenciją, paragintos daryti pažangą šioje srityje;
- (3) 2002 m. kovo 15–16 d. Barselonoje priimtose išvadose Europos Vadovų Taryba paragino imtis tolesnių veiksmų *siekiant tobulinti pagrindinių gebėjimų įgijimą, visų pirma nuo labai ankstyvo amžiaus mokant bent dvių užsienio kalbų*;
- (4) Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų⁽³⁾ raštingumo kompetencija ir daugiakalbystės kompetencija yra įvardytos tarp aštuonių pagrindinių kompetencijų;
- (5) daugiakalbystės kompetencija⁽⁴⁾ – Europos švietimo erdvės vizijos pagrindas. Sąjungoje didėjant su švietimu, mokymu ir darbu susijusiam judumui, augant migracijai į Sąjungą iš trečiųjų šalių ir apskritai vykdamas pasaulinį bendradarbiavimą, švietimo ir mokymo sistemos turi dar kartą apsvarstyti kalbų mokymo bei mokymosi srities iššūkius ir Europos kalbų įvairovės teikiamas galimybes;
- (6) stiprinant ir tobulinant kalbų mokymąsi ir mokymą galėtų sustiprėti europinis švietimo ir mokymo aspektas. Tai galėtų paskatinti europinės tapatybės ir visos jos įvairovės raidą, papildant vietos, regiono ir nacionalines tapatybes ir tradicijas, taip pat geriau suprasti Sąjungą ir jos valstybes nares. Daugiakalbystės kompetencija padeda geriau suvokti kitas kultūras ir taip prisidedama prie pilietiškumo ir demokratinių kompetencijų ugdymo;
- (7) beveik pusė europiečių⁽⁵⁾ nurodo, kad, be pirmosios kalbos⁽⁶⁾, jie negalėtų susikalbėti jokia kita kalba. Dėl daugiakalbystės kompetencijos stygiaus kyla sunkumų, kurie trukdo vykdyti prasmingus viešojo administravimo institucijų ir asmenų mainus, visų pirma pasienio regionuose⁽⁷⁾;

⁽¹⁾ COM(2017)673 final.⁽²⁾ Dok. EUCO 19/1/17 REV 1.⁽³⁾ OL C 189, 2018 6 4, p. 1.⁽⁴⁾ Europos Taryba apibrėždama asmenų kelių kalbų mokėjimo kompetencijas vartoja terminą „plurilingualism“, o Europos Sąjungos oficialiuose dokumentuose apibrėžiant tiek asmenų kompetencijas, tiek visuomenės situacijas vartojamas terminas „multilingualism“. Tai iš dalies susiję su sunkumais atskiriant sąvokas *plurilingual* ir *multilingual* kitose nei anglų ir prancūzų kalbose.⁽⁵⁾ „Europiečiai ir jų kalbos“. Speciali 2012 m. „Eurobarometro“ ataskaitos santrauka.⁽⁶⁾ Pirmoji kalba: kalba (-os), įgyta (-os) ir vartojama (-os) ankstyvojoje vaikystėje (maždaug iki dvejų ar trejų metų amžiaus), kuria žmogus pirmiausia išmoksta kalbėti. Pirminybė teikiama šiam terminui, o ne terminui „gimtoji kalba“ (angl. *mother tongue*), kuris dažnai netinka, kadangi pirmoji kalba nebūtinai sutampa tik su mamos vartojama kalba.⁽⁷⁾ Komisijos komunikatas „Ekonomikos augimas ir sanglaudos skatinimas ES pasienio regionuose“ (COM(2017) 534).

- (8) tik keturi iš dešimties vidurinės mokyklos moksleivių mokymdamiesi pirmosios užsienio kalbos pasiekia pažengusio vartotojo lygį, kuris rodo gebėjimą palaikyti nesudėtingą pokalbį. Tik ketvirtadalis moksleivių pasiekia šį lygį mokymdamiesi antrosios užsienio kalbos (*). Atlikus lyginamąją kalbų mokymo švietimo ir mokymo sistemose analizę, paaiškėjo, kad dauguma valstybių narių susiduria su iššūkiais užtikrinant tinkamus kalbų mokymosi rezultatus. Nors iššūkių patiriama visuose švietimo sektoriuose, jie ypač reikšmingi profesinio rengimo ir mokymo srityje, kur kalbų mokymuisi skiriama mažiau dėmesio;
- (9) ribota daugiakalbystės kompetencija išlieka viena didžiausių kliūčių, trukdančių naudotis Europos švietimo, mokymo ir jaunimo programų teikiama galimybe. O didesnė daugiakalbystės kompetencija leistų geriau naudotis vidaus rinkos teikiama galimybe, kaip antai laisvu darbuotojų judėjimu, taip pat priimti pagrįstesnius sprendimus dėl galimybių kitose ES šalyse;
- (10) daugiakalbystės kompetencija (jeigu ji yra didesnio reikalingų įgūdžių rinkinio dalis) suteikia konkurencinių pranašumų ir įmonėms, ir darbo ieškantiems asmenims. Nustatyta teigiama užsienio kalbų mokėjimo ir tikimybės gauti darbą koreliacija. Tačiau iš naujausios Tęstinio profesinio mokymo apžvalgos (CVTS 2016) rezultatų matyti, kad tik 7,9 % savo darbuotojams mokymosi galimybę teikiančių bendrovių siunčia juos į kalbų kursus (nuo 22,1 % Slovakijoje iki 0,5 % Airijoje);
- (11) norint išlaikyti dabartinį gyvenimo lygį ir aukštą užimtumo lygį bei skatinti socialinę sanglaudą atsižvelgiant į ateities visuomenę ir darbo sąlygas, žmonėms reikia tinkamo įgūdžių ir kompetencijų rinkinio. Geresnės daugiakalbystės kompetencijos įgijimas galėtų padėti didinti judumą ir bendradarbiavimą Sąjungos viduje. Tai taip pat labai svarbu siekiant užtikrinti visišką vaikų, besimokančių asmenų ir suaugusiųjų, kurie yra imigrantai, integraciją;
- (12) reikia išnagrinėti naujus mokymosi būdus, kuriuos būtų galima naudoti vis judesnėje ir labiau skaitmeninėje visuomenėje. Taikant skaitmenines naujoves galima mokytis vis daugiau kalbų ir praktikuoti ne tik pamokose ir pagal mokymo programas. Dabartinės vertinimo procedūros ne visai atspindi šias naujoves;
- (13) pagal pirmąją Europos socialinių teisių ramsčio principą kiekvienas žmogus turi teisę į kokybišką ir įtraukų švietimą, mokymą ir mokymąsi visą gyvenimą, kad galėtų išsaugoti ir įgyti įgūdžių, leidžiančių visavertiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir sėkmingai keisti statusą darbo rinkoje. Daugiakalbystės kompetencija – viena iš pagrindinių kompetencijų, galinčių padidinti įsidarbinamumą, asmens pasitenkinimą, aktyvų pilietiškumą, kultūrų tarpusavio supratimą ir socialinę įtrauktį; šia kompetencija apibūdinamas gebėjimas bendraujant tinkamai ir veiksmingai vartoti įvairias kalbas;
- (14) daugiau kaip pusė valstybių narių savo teritorijoje teisiniais arba administraciniais tikslais oficialiai pripažįsta regionines arba mažumų kalbas, įskaitant nacionalines gestų kalbas. Kai kurios šių kalbų peržengia nacionalines sienas. Imigrantų ar pabėgėlių kalbos papildo Europos lingvistinį paveldą;
- (15) mokyklos vis geriau suvokia, jog būtina užtikrinti, kad vaikai, nepriklausomai nuo jų kilmės ir pirmosios kalbos, pasiektų labai gerą mokomosios kalbos lygį, prireikus pasitelkiant specialias paramos priemones. Tai padeda užtikrinti nešališkumą ir lygias galimybes ir sumažina mokyklos nebaigimo riziką;
- (16) kalbinis sąmoningumas mokyklose galėtų apimti visų mokinių raštingumo ir daugiakalbystės kompetencijų (įskaitant kalbų, kurių nemokoma mokykloje, žinias) suvokimą ir supratimą. Priklausomai nuo aplinkybių ir tikslo, mokyklos gali atskirti skirtingus reikiamos daugiakalbystės kompetencijos lygius, atitinkančius kiekvieno besimokančio asmens poreikius, aplinkybes, gebėjimus ir interesus;
- (17) kai kurių mokomųjų dalykų, įskaitant šiuolaikines užsienio kalbas, mokytojų trūkumas laikomas problema daugiau nei pusėje Europos Sąjungos švietimo sistemų; kelios valstybės narės įgyvendino reformas arba ėmėsi paskatų, kad išspręstų kalbų mokytojų trūkumo problemą. Tos reformos ir paskatos galėtų apimti stipendijas, siekiant pritraukti kalbų studijų absolventus, dirbančius kitose srityse, dirbti mokytojais, arba mokytojų rengimo programų pertvarką;

(*) Europos Komisija (2012 m.). Pirmojo Europos kalbinės kompetencijos tyrimo santrauka.

- (18) pradėjus įgyvendinti iniciatyvas, skirtas pagrindinėms kompetencijoms mokyklinio ugdymo etapu gerinti, be kita ko, geriau susiejant gyvenimo patirtį ir akademinę mokymąsi, naudojant skaitmenines technologijas ir remiant inovacijas mokyklose, imta skirti daugiau dėmesio mokymosi rezultatams. Šiomis iniciatyvomis taip pat prisidedama prie daugiakalbystės kompetencijos įgijimo;
- (19) nustatyta, kad integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas, t. y. dalyko mokymas užsienio kalba, ir kalbų mokymasis pasitelkiant skaitmenines ir internetines priemones yra veiksmingas įvairiausiems besimokantiems asmenims. Kalbų mokytojai visoje Europoje galėtų naudotis tęstinio profesinio tobulėjimo galimybėmis tiek atnaujinami savo skaitmenines kompetencijas, tiek mokydami, kaip geriausiai papildyti mokymo praktiką naudojant skirtingą metodiką ir naujas technologijas. Šioje srityje jiems galėtų praversti atvirųjų švietimo išteklių rinkinys, atsižvelgiant į Europos Tarybos darbą;
- (20) prie daugiakalbystės kompetencijos nustatymo ir ugdymo prisidedama įvairiomis Europos iniciatyvomis. Bendra Europos kalbų mokėjimo orientacinė sistema, kuri yra skaidri, nuosekli ir išsami orientacinė priemonė, skirta kompetencijos lygiui įvertinti ir palyginti, remiamas visų kalbų mokymasis ir mokymas. Šioje sistemoje išskiriami pradedančiojo vartotojo, pažengusio vartotojo ir igudusio vartotojo lygiai, o paskutinį lygį pasiekęs vartotojas gali dirbti arba studijuoti ta kalba. Siekiant, kad sistema būtų lengviau prieinama didesnei visuomenės daliai, 2018 m. ši priemonė buvo papildyta naujais tarpininkavimo, gestų kalbų ir kitų sričių, taip pat jaunų besimokančių asmenų aprašais;
- (21) „Europass“ kalbų pasas yra standartinis kalbų mokėjimui įsivertinti skirtas šablonas, kuriam naudojama Bendra Europos kalbų mokėjimo orientacinė sistema. Jis padeda piliečiams informuoti apie savo kalbų mokėjimą judumo laikotarpiu švietimo, darbo ar mokymo tikslais ir kartu taip pat padeda darbdaviams suprasti, kaip kalbas moka darbuotojai;
- (22) Europos kalbų ženklų ⁽⁹⁾ įvertinamas meistriškumas ir inovacijos visų dalyvaujančių šalių kalbų mokymo srityje. Šiuo ženklu mokyklos ir kitos įstaigos skatinamos naudoti naują metodiką ir strategijas, siekiant įgyvendinti vietos, regiono, nacionalinio arba Europos lygmens prioritetus. Šis ženklas padėjo didinti informuotumą apie Europos bendradarbiavimą kalbų mokymo ir mokymosi srityje ir skatinti daugiakalbę dinamiką švietimo sektoriuose;
- (23) visos valstybės narės yra pripažinusios, kad Sąjungoje reikia skatinti daugiakalbystę ir ugdyti daugiakalbystės kompetenciją. Siekdama sudaryti tikslesnę daugiakalbystės kompetencijos lygio Sąjungoje vaizdą Europos Komisija parengs pasiūlymą dėl naujo Europos švietimo ir mokymo lyginamųjų standartų rinkinio, įskaitant duomenų rinkimo galimybes, kuris gali apimti Europos kalbinių kompetencijų lyginamąjį standartą. Šie lyginamieji standartai bus aptarti ir dėl jų bus sprendžiama Taryboje kuriant naują švietimo ir mokymo strateginę programą, skirtą laikotarpiui po 2020 m.;
- (24) nors pripažįstama, kad daugiakalbystės kompetencija ugdoma visą gyvenimą ir galimybių reikėtų teikti visais gyvenimo etapais, šioje rekomendacijoje visų pirma dėmesio skiriama pradiniam ir viduriniam ugdymui ir mokymui, įskaitant, kai įmanoma, ikimokyklinį ugdymą ir priežiūrą ir pirminį profesinį rengimą ir mokymą;
- (25) šioje rekomendacijoje visapusiškai laikomasi subsidiarumo ir proporcingumo principų,

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS:

atsižvelgiant į nacionalinius ir Europos teisės aktus, turimus išteklius ir šalies aplinkybes ir glaudžiai bendradarbiaujant su visais suinteresuotaisiais subjektais:

1. ieškoti galimybių padėti visiems jaunuoliams iki vidurinės mokyklos baigimo pasiekti, kai įmanoma, bent vienos kitos Europos kalbos kompetencijos lygį (be mokomųjų kalbų), kad jie galėtų veiksmingai vartoti kalbą socialiniais, mokymosi ir profesiniais tikslais, taip pat skatinti pasiekti papildomos (trečios) kalbos lygį, kuris leistų jiems pakankamai laisvai bendrauti ⁽¹⁰⁾;
2. taikyti visapusiškus požiūrius siekiant pagerinti kalbų mokymą ir mokymąsi atitinkamai nacionaliniu, regiono, vietos arba mokyklos lygmenimis ir, kai tinkama, pasinaudojant priede pateiktais politikos pavyzdžiais;

⁽⁹⁾ Europos kalbų ženklas suteikiamas nacionaliniu lygmeniu ir remiamas pagal programą „Erasmus+“.

⁽¹⁰⁾ Klasikinių kalbų, pavyzdžiui senovės graikų ir lotynų kalbų, išmokimas gali būti įtrauktas į besimokančio asmens kalbų bagažą.

3. užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į visus pradinio ir vidurinio ugdymo sektorius, pradedant kuo anksčiau ir įtraukiant pirminį profesinį rengimą ir mokymą;
4. taikant tokius visapusiškus požiūrius, remti kalbinio sąmoningumo plėtoją mokyklose ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigose:
 - a) aktyviai remiant ir pripažįstant besimokančių asmenų ir mokytojų judumą, be kita ko, išnaudojant atitinkamų Sąjungos finansavimo programų teikiamas galimybes;
 - b) gerinant mokomųjų kalbų kompetenciją kaip tolesnio visų besimokančių asmenų, ypač iš migrantų, pabėgėlių arba mažiau galimybių turinčių šeimų, mokymosi ir pasiekimų mokykloje pagrindą;
 - c) padedant besimokantiems asmenims plėsti savo kompetencijas mokomosiomis kalbomis, tuo tikslu padedant mokytojams atsižvelgti į konkrečios kalbos vartojimą savo mokomųjų dalykų srityse, įskaitant informuotumo apie įvairius kalbos registrus ir specialų žodyną didinimą;
 - d) skatinant tęstinumą kalbų mokyme pereinant iš vieno mokyklos lygio į kitą;
 - e) branginant besimokančių asmenų kalbų įvairovę ir naudojantis ja kaip mokymosi šaltiniu, be kita ko, į kalbų mokymo procesą įtraukiant tėvus, kitus prižiūrinčius asmenis ir platesnę vietos bendruomenę;
 - f) nagrinėjant galimybes įvertinti ir patvirtinti kalbines kompetencijas, kurios nėra įtrauktos į mokymo programą, tačiau kurias mokiniai įgijo savaiminio mokymosi būdu (pavyzdžiui, besimokančių asmenų iš migrantų, pabėgėlių arba dvikalbių šeimų atveju) arba dalyvaujant kitos šalies, kurioje besimokantis asmuo anksčiau gyveno, formaliuoju mokyklų sistemoje, pavyzdžiui, plečiant kalbų, kurias būtų galima įtraukti į mokyklą baigiančių asmenų kvalifikaciją, spektrą;
 - g) stiprinant Bendros Europos kalbų mokėjimo orientacinės sistemos naudojimą, visų pirma įkvepiant pokyčius kalbų mokymo programose, kalbų testuose ir vertinimo procese;
 - h) užtikrinant paramą mokykloms siekiant apibrėžti savo požiūrį į kalbų mokymąsi, kartu laikantis nacionalinės teisės aktų ir padedant mokykloms aktyviai vertinti savo kalbų įvairovę ir ja naudotis;
 - i) suteikiant galimybių mokykloms ir mokymo centrams stiprinti savo europinę perspektyvą, pavyzdžiui, toliau taikant Europos kalbų ženklą, plėtojant mokyklų ženklus su konkrečia europine perspektyva ir organizuojant nacionalinius renginius kalbų įvairovės tema;
5. padėti mokytojams, instruktoriams, inspektoriams ir mokyklų vadovams ugdyti kalbinį sąmoningumą:
 - a) kai tinkama, investuojant į kalbos mokytojų pirminį ir tęstinį rengimą, siekiant didinti jų kompetenciją ir pritraukti bei išlaikyti darbuotojus, kad būtų išlaikyta plati kalbų pasiūla pradinio ugdymo ir vidurinio ugdymo bei mokymo sistemose;
 - b) skatinant savanorišką įstaigų, atsakingų už pirminį ir tęstinį kalbų mokytojų rengimą, tarpusavio bendradarbiavimą;
 - c) į mokytojų ir mokyklos vadovų pirminį rengimą ir tęstinį profesinį tobulėjimą įtraukiant pasirengimą kalbų įvairovei klasėje;
 - d) propaguojant studentų, siekiančių įgyti pedagogo kvalifikaciją, studijų laikotarpius užsienyje, kartu skatinant visų mokytojų, instruktorių, inspektorių ir mokyklų vadovų judumą;
 - e) skatinant judumo mokymosi tikslais integravimą į kalbų mokytojų rengimo programą ir tokio judumo pripažinimą, kad ką tik studijas baigę kalbų mokytojai būtų praleidę, pageidautina, vieną semestrą mokydamiesi arba mokydami užsienyje, ypač pagal programą „Erasmus+“;
 - f) skatinant pasitelkti iniciatyvą „eTwinning“ ⁽¹¹⁾ ir naudoti kitų formų virtualų bendradarbiavimą, taip pat tiesioginio tinklo kūrimą, siekiant praturtinti mokymosi patirtį mokyklose ir ugdyti mokytojų bei mokinių daugiakalbystės kompetenciją;
 - g) skatinant kalbų ir kitų dalykų mokytojų bendradarbiavimu grindžiamą mokymą;

⁽¹¹⁾ „eTwinning“ – mokytojų (nuo ikimokyklinio ugdymo įstaigų iki vidurinių mokyklų) bendruomenė, veikianti saugioje interneto platformoje.

6. skatinti novatoriškos, įtraukios ir daugiakalbystės pedagogikos mokslinius tyrimus ir naudojimąsi ja, be kita ko, pavyzdžiui, naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis, gebėjimu suprasti kitas kalbas ir būdais, kaip mokyti žmones per užsienio kalbą (integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas), ir pasitelkti novatorišką mokytojų pirminių rengimą;
7. užtikrinti, kad skirtingais švietimo ir mokymo etapais įgyjama kalbinė kompetencija būtų stebima, taip papildant turimą informaciją apie kalbų mokymosi užtikrinimo procesą;
8. naudojantis turimomis sistemomis ir priemonėmis pranešti apie patirtį ir pažangą propaguojant kalbų mokymąsi.

PALANKIAI VERTINA KOMISIJOS KETINIMĄ:

9. remti su šia rekomendacija susijusius tolesnius veiksmus sudarant valstybėms narėms palankesnes sąlygas mokytis vieniems iš kitų ir drauge su valstybėmis narėmis rengiant daugiakalbes priemones ir išteklius, pavyzdžiui:
 - a) gaires, padedančias susieti kalbų mokymą ir vertinimą su Bendra Europos kalbų mokėjimo orientacine sistema ⁽¹²⁾;
 - b) įrodymais grindžiamas gaires dėl naujų mokymosi formų ir rėmimo metodų taip pat tų kalbų, kurios nėra įtrauktos į mokymo programą, atveju;
 - c) skaitmenines priemones, skirtas kalbų mokymuisi ir švietimo darbuotojų profesiniam tobulėjimui kalbų mokymosi srityje, tokias kaip atviri masinio nuotolinio mokymo kursai, įsivertinimo priemonės ⁽¹³⁾, tinklai, įskaitant „eTwinning“ ir internetinėje Europos mokyklinio ugdymo platformoje „School Education Gateway“ siūlomą iniciatyvą „Teacher Academy“;
 - d) metodiką ir priemones, remiančias daugiakalbystės kompetencijos stebėseną Sąjungoje;
10. didinti bendrojo lavinimo, profesinio rengimo ir mokymo mokyklų mokinių ir mokytojų, instruktorių, inspektorių ir mokyklų vadovų judumą pagal programą „Erasmus+“ ir apskritai remti Sąjungos lėšų, pvz., programų „Erasmus+“, „Horizontas 2020“, Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo (PMIF) arba, kai tinkama, Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų, naudojimą, įgyvendinant šią rekomendaciją ir jos priedą, nedarant poveikio deryboms dėl kitos daugiakalbystės finansinės programos;
11. stiprinti bendradarbiavimą su Europos Taryba ir Europos šiuolaikinių kalbų centru kalbų mokymosi srityje, siekiant paskatinti novatoriškų metodų naudojimą mokant ir mokantis kalbų, taip pat didinti informuotumą apie svarbų kalbų mokymosi vaidmenį šiuolaikinėje visuomenėje;
12. pranešti apie su rekomendacijos įgyvendinimu susijusius tolesnius veiksmus, visų pirma pasitelkiant turimas sistemas ir priemones.

Priimta Briuselyje 2019 m. gegužės 22 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

C. B. MATEI

⁽¹²⁾ Remiantis patirtimi ir ekspertinėmis žiniomis, kurias sukaupė Europos Taryba, kurdama ir naujindama sistemą, ir Europos šiuolaikinių kalbų centras ir Europos Komisija, taikydami šį darbą mokytojų rengimui pasitelkiant bendrai finansuojamus projektus.

⁽¹³⁾ Šiuo metu kalbinės kompetencijos įsivertinimo priemonę siūlo *Europass*, o jos veikimas ir veiksmingumas bus vertinamas įgyvendinant naują sprendimą dėl *Europass*.

PRIEDAS

Kalbinis sąmoningumas mokyklose – visapusiško požiūrio į kalbų mokymąsi plėtojimas

Visapusiškas požiūris į kalbų mokymąsi galėtų prisidėti prie Rekomendacijos dėl kalbų mokymosi įgyvendinimo. Šiame priede išvardyti keli pedagoginiai principai ir gerosios praktikos pavyzdžiai, kuriais kartu siekiama didinti bendrą kalbinį sąmoningumą mokyklose, siekiant galutinio tikslo – pagerinti kalbų mokymosi rezultatus.

Kalbos mokymas yra reikšmingas visų mokomųjų dalykų aspektas: klasėje kalba vartojama įvairiais būdais ir atlieka labai svarbų vaidmenį mokantis ir suprantant dalyko turinį. Geras akademinės kalbos mokėjimas yra neatsiejamas nuo dalykinių žinių įgijimo ir supratimo.

Didinant kalbinį sąmoningumą mokyklose ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigose būtų galima skatinti supratimą, kad kalbos mokymasis yra dinamiškas ir tęstinis procesas – pirmosios kalbos, įvairių jos registrų ir stilių mokymasis vyksta nuolat ir yra glaudžiai susijęs su kitų kalbų mokymusi įvairiais lygmenimis, atitinkančiais kiekvieno besimokančio asmens aplinkybes, poreikius ir interesus.

Kalbinis sąmoningumas mokyklose ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigose galėtų paskatinti susimąstyti apie kalbos aspektą visais mokyklos organizacijos, mokymo ir praktikos lygmenimis: ugdant raštingumą, mokantis užsienio kalbų, dėstant dalykus, pripažįstant kitas mokinių vartojamas kalbas, bendraujant su tėvais ir platesnėje mokyklos aplinkoje ir pan.

Toki kalbinio sąmoningumo supratimą galima paskatinti glaudžiai bendradarbiaujant įvairiems mokyklos bendruomenės nariams, idealiu atveju taikant mokyklos kaip besimokančios organizacijos koncepciją ar vadovaujantis holistiniu požiūriu į mokyklą.

Siekiant remti kalbinį sąmoningumą mokyklose ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigose, toliau pateikiama gerosios praktikos pavyzdžių.

1. Daugiakalbystė mokyklose ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigose

- Teigiamas požiūris į kalbų įvairovę gali padėti sukurti kalboms palankią aplinką, kurioje mokymasis ir įvairių kalbų vartojimas yra suvokiamas kaip turtas ir išteklius. Galima ugdyti ir skatinti kalbų mokymosi svarbos, taip pat ugdymo, pažinimo, socialinės, tarpkultūrinės, profesinės ir ekonominės naudos, kurią teikia platesnis kalbų vartojimas, suvokimą.
- Kalbinės kompetencijos ir kalbinio sąmoningumo ugdymą galima integruoti įvairiose mokymo programų srityse. Susiejus kalbas ir kitus mokomuosius dalykus galima sudaryti sąlygas autentiškesniam mokymuisi, geriau atspindinčiam realias gyvenimo situacijas.
- Motyvaciją mokytis kalbų galima didinti susiejant ugdymo turinį su pačių besimokančių asmenų gyvenimu ir interesais ir atsižvelgiant į savaiminį mokymąsi bei skatinant sinergiją su užklasine veikla. Kasdienio praktiško kalbos vartojimo ir mokyklų ar profesinio rengimo ir mokymo įstaigų ryšį galima stiprinti pripažįstant ankstesnį kalbų mokymąsi ir suteikiant galimybę savaiminio mokymosi būdu (pavyzdžiui, besimokančių asmenų iš migrantų, pabėgėlių arba dvikalbių šeimų atveju) arba dalyvaujant kitos šalies, kurioje besimokantis asmuo anksčiau gyveno, formalioje mokyklų sistemoje įgytą daugiakalbystės kompetenciją įtraukti į mokyklos baigimo pažymėjimus.
- Visas besimokančio asmens kalbų bagažas gali būti vertinamas ir remiamas mokykloje bei naudojamas kaip metodinis išteklius visų besimokančių asmenų tolesniam mokymuisi. Mokiniai gali vieni kitiems padėti mokytis, paaiškinti savo kalbą (-as) kitiems ir palyginti kalbas.
- Be pagrindinių visame pasaulyje vartojamų kalbų, mokyklos galėtų teikti galimybę mokytis įvairesnių kalbų. Kokias kalbas įtraukti, gali būti sprendžiama atsižvelgiant į tai, ar šalyje yra dvi ar daugiau valstybinių kalbų, arba į tai, ar yra interesų skatinti kaimyninės šalies kalbos mokymąsi.

- Pasienio regionuose sukūrus ikimokyklinio ugdymo ir priežiūros įstaigų ir mokyklų partnerystes vaikai bus skatinami nuo ankstyvo amžiaus mokytis kaimyninės šalies kalbos, taip pat bus mažinamas kalbos barjeras pasienio regionuose.
- Toliau skatinti mokyklas ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigas minėti Europos kalbų dieną ir naudoti Europos kalbų ženklą, siekiant propaguoti kalbų mokymąsi ir kalbų įvairovę. Propaguoti mokyklų ženklus su konkrečiu europiniu aspektu siekiant skatinti europinę mokyklų ir mokymo centrų perspektyvą.

2. Veiksmingas ir novatoriškas mokymas geresniam kalbų mokymuisi užtikrinti

- Siekiant pagerinti kalbų mokymąsi, mokymą ir vertinimą, būtų galima visapusiškai išnaudoti skaitmeninių priemonių potencialą. Technologijos gali labai padėti plėsti kalbų pasiūlą, suteikti galimybių susipažinti su kalbomis, taip pat jos gali būti labai naudingos remiant tų kalbų, kurių nėra mokoma mokykloje, mokymąsi. Šiuo požiūriu labai svarbus mokymosi aspektas gali būti kritinio mąstymo ir gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis ugdymas bei tinkamas ir saugus technologijų naudojimas.
- Virtualus mokyklų tarpusavio bendradarbiavimas įgyvendinant iniciatyvą „eTwinning“ ir kitokių formų virtualus bendradarbiavimas gali sudaryti sąlygas jaunimui geriau mokytis kalbų, bendrauti su bendraamžiais iš kitų šalių ir pasiruošti judumui siekiant studijuoti, mokytis ar savanoriauti užsienyje.
- Mokinių judumas, be kita ko, pagal programą „Erasmus+“, galėtų tapti įprasta mokymosi proceso dalimi. Tai turėtų apimti virtualųjį ir platesnio masto personalo judumą.
- Kalbų mokymosi eigai stebėti ir vertinti mokytojai, instruktoriai ir besimokantys asmenys gali taikyti įvairius diagnostinio, ugdomojo ir baigiamojo vertinimo metodus; pažangai įvertinti naudojami individualūs kalbų aplankai, pavyzdžiui, pasitelkiant Europos kalbų aplanką arba *Europass* kalbų aplanką.

3. Parama mokytojams ir instruktoriams

- Šiuolaikinių kalbų mokytojai galėtų būti skatinami dalyvauti mainų programose, vykdomose kartu su šalimis, kuriose kalbama ta kalba; tai būtų jų pirminio rengimo ir (arba) tolesnio profesinio tobulėjimo dalis. Kiekvienas ką tik studijas baigęs kalbų mokytojas galėtų būti praleidęs, pageidautina, vieną semestrą mokydamasis ar mokydamas užsienyje.
- Kitų dalykų nei šiuolaikinių kalbų mokytojai ir instruktoriai galėtų įgyti kalbinį sąmoningumą ir žinių apie kalbos didaktiką bei išmokyti paramos besimokantiems asmenims teikimo strategijų.
- Pasinaudojant valstybių narių tarpusavio mainų programų teikiamomis galimybėmis į kalbų mokymo procesą būtų galima įtraukti kalbų asistentus.
- Mokytojams būtų galima suteikti tęstinio profesinio tobulėjimo galimybių (pavyzdžiui, dalyvaujant tinkluose, profesinės praktikos bendruomenėse, masinio nuotolinio kalbų mokymo kursuose, kompetencijos centrų, bendro mokymosi internetu veikloje, bendradarbiavimu grindžiamų veiksmų tyrimuose ir pan.), kad jie būtų nuolat informuojami apie naujoves pedagogikos srityje ir keltų kvalifikaciją.

4. Partnerystė ir ryšiai platesnėje mokyklos aplinkoje kalbų mokymuisi remti

- Mokyklos ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigos galėtų bendradarbiauti su tėvais, kaip jie galėtų remti vaikų kalbų mokymąsi, ypač kai vaikai auga aplinkoje, kurioje vartojama daugiau nei viena kalba, arba namuose vartoja kitą kalbą nei mokykloje vartojama kalba.
- Mokyklos ir profesinio rengimo ir mokymo įstaigos gali plėtoti partnerystę su kalbų centrais ir (arba) kalbų laboratorijomis, viešosiomis bibliotekomis, kultūros centrais arba kitomis kultūros asociacijomis, universitetais ir mokslinių tyrimų centrais, kad sukurtų patrauklesnę mokymosi aplinką, sudarytų sąlygas mokytis įvairesnių kalbų, pagerintų ir atnaujintų mokymo praktiką.
- Mokyklos, profesinio rengimo ir mokymo įstaigos ir savivaldybės gali sutelkti išteklius, kad galėtų sukurti daugiau kalbų siūlančius kalbų centrus, siekiant palaikyti retesnių kalbų ir (arba) kalbų, kurių nėra mokoma mokykloje, vartojimą.
- Regione ar plačiau bendradarbiaujant su darbdaviais galima padėti geriau suprasti daugiakalbystės kompetencijos svarbą profesiniame gyvenime ir galima užtikrinti, kad įgyta daugiakalbystės kompetencija veiksmingai didintų įsidarbinimo galimybę.

- Pasienio regionuose būtų galima skatinti tarpvalstybinę švietimo ir mokymo įstaigų partnerystę. Studentų, mokytojų, instruktorių ir administracijos darbuotojų, taip pat doktorantų ir tyrėjų judumą būtų galima palengvinti teikiant informaciją ir rengiant kursus kaimyninėje šalyje vartojamomis kalbomis. Skatinant daugiakalbystę pagal tokias tarpvalstybines partnerystes galima parengti absolventus patekti į darbo rinką abipus sienos.
 - Skatinti mokytojų rengimo įstaigų tarpusavio bendradarbiavimą.
-